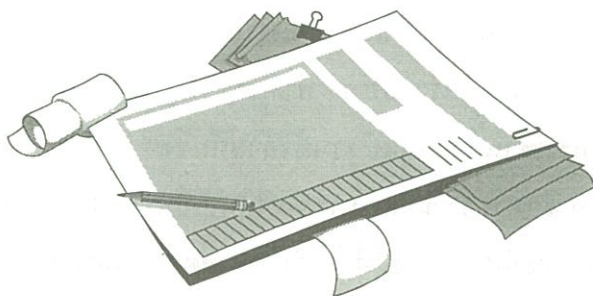

มหาวิทยาลัยใหม่

*รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ

บางสิ่งบางอย่างรู้สึกจะขาดหายไป การให้การศึกษาแก่ลูกหลานของเรา เราควร จะค้นหาที่เนื้อหาของการศึกษา นั่นคือ โลก ทัศน์ (และควรจะรวมชีวิตทัศน์ด้วย) และวิธี การแสดงให้เห็น โลกทัศน์ รวมทั้งการ วิเคราะห์และการบำบัดแก้ไข

สิ่งที่ขาดหายไป คือ เอกภาพของการ รู้ (cognitive unity) สาเหตุสำคัญ คือ ความ

กระจัดกระจายของหลักสูตร

หลักสูตรต่าง ๆ มีลักษณะวางซ้อน กันเป็นแนวดิ่งต่างกับเอกภาพของโลก ซึ่งมี ลักษณะเป็นแนวนอน เราจึงเกิดมีสาขาวิชา ภาควิชา คณะวิชา กระจัดกระจายออกไปมาก มาย ลองเขียนภาพรวม ๆ จากประวัติศาสตร์ ๔๐๐ ปี ของความก้าวหน้าทางวิทยาการและ วิทยาศาสตร์ได้ดังนี้

* คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : Docteur en Journalisme Universite' de Strasbourg France.

ส่วนใหญ่มุ่งความชำนาญพิเศษ (specialization) กันมานาน เริ่มต้นจากอ้างอิง ไอแซ็ค นิวตัน แต่ความจริงแล้ว ไอแซ็ค นิวตัน ก็ประสบความสำเร็จจากการประมวล วิชา กลศาสตร์ ดาราศาสตร์ ฟิสิกส์ คณิต และวิชาแสง (optics) เข้าด้วยกันจน สามารถเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับฟิสิกส์เป็น เอกภาพ และเกิดโลกทัศน์ที่เป็นวิทยาศาสตร์

จอห์น ดอลตัน ซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ ๑๘ ก็เช่นเดียวกัน เขา สามารถนำหลักฟิสิกส์มาใช้ในวิชาเคมีได้อย่างสมบูรณ์ เพราะวิชาเคมีก็ต้องอาศัยหลักการที่เกี่ยวกับน้ำหนักของอะตอม ความร้อนจำเพาะ การผสมทางเคมี และท้ายที่สุดก็กลายเป็นตารางธาตุ (Table of the Elements) อันที่จริงแล้ว เคมีก็คือ สาขาย่อยของฟิสิกส์นั่นเอง และไม่ใช่ฟิสิกส์เป็นกรณีพิเศษของวิชาเคมี การค้นพบว่า กำเนิดของเอกภพเริ่มต้นด้วยความร้อนสูงกว่า ๓,๐๐๐ องศาเซลเซียส

สามารถอธิบายได้ด้วยกฎฟิสิกส์ แต่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเคมี เพราะเคมีจะไม่เกิดในระดับอุณหภูมินั้น

ยิ่งไปกว่านั้น การค้นพบทางชีววิทยาที่สำคัญ คือ การค้นพบโครงสร้างโมเลกุลดีเอ็นเอที่มีรูปร่างไขว้กันเป็นเกลียว (สารพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิต) ทำให้นักชีววิทยาต้องยอมรับว่า การอธิบายชีววิทยาจะไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ถ้าไม่มีการอ้างอิงในเชิงชีวเคมี ซึ่งก็หมายความว่า ชีววิทยาเป็นสาขาหนึ่งของวิชาเคมีนั่นเอง และไม่ใช่วิชาเคมีเป็นสาขาหนึ่งของชีววิทยา

ที่นี่ เราลองมาดูที่มานุษยวิทยาซึ่งในความหมายที่กว้างที่สุด คือ การรวมเอาสังคมวิทยา จิตวิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกแขนงเข้าไว้ด้วยกัน

ถ้าพิจารณากันจริง ๆ แล้ว มานุษยวิทยา ก็คือ สาขาหนึ่งของชีววิทยานั่นเอง

เพราะฉะนั้น วิชามานุษยวิทยา

วัฒนธรรม คติชนนิยม ศิลปศาสตร์ มนุษย-
ศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ
มานุษยวิทยาก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของ
ชีววิทยาไปโดยอัตโนมัติ

ในทำนองเดียวกัน เทววิทยา ซึ่งเป็น
ส่วนหนึ่งของมานุษยวิทยาก็จะกลายเป็นส่วน
หนึ่งของชีววิทยาไปด้วย

(ถ้ามองกลับไปทีพื้นฐานจริง ๆ ทุก
สาขาวิชา ก็จะกลายเป็นสาขาย่อยของคณิต-
ศาสตร์ การสร้างคอมพิวเตอร์อาศัยพื้นฐาน
การคำนวณด้วยระบบสอง (Binary System)
ทำให้มนุษย์ประดิษฐ์สิ่งที่ใกล้เคียงกับสมอง
ได้ หมายความว่าสมองของมนุษย์หรือ
ชีววิทยาก็มีพื้นฐานมาจากโครงสร้างของ
จำนวน ศาสตราจารย์เฟรดกิน แห่งฮาวาร์ด
ถึงกับได้เสนอทฤษฎีว่าเอกภพซึ่งรวมสิ่งมีชีวิต
ทั้งหลาย ก็คือ คอมพิวเตอร์เราดี ๆ นี่เอง)

คณิตศาสตร์ทำให้เราสามารถคำนวณ
หาความจริงของเอกภพ ทำให้เรารู้และเข้าใจ
การระเบิดครั้งใหญ่ของเอกภพ กำเนิดโลก
กำเนิดมนุษย์และมานุษยวิทยาทั้งหลาย

ยิ่งศึกษากว้างขวางลึกซึ้งก็ยิ่งพบว่า
ศาสตร์ทั้งหลาย ก็คือ ศาสตร์เดียวกันและใน
เอกภพนี้มีเพียงหนึ่งศาสตร์เท่านั้น (ความจริง
University ในความหมายดั้งเดิม ก็คือ ความ
เป็นเอกภพนั่นเอง.)

แต่ปรัชญาทางรัฐศาสตร์และทาง
บริหารเน้นที่ความเป็นประชาธิปไตยไม่ต้อง
การอำนาจเผด็จการ ไม่ต้องการลำดับชั้น การ
มองเอกภพเป็นหนึ่งเดียว แต่มีลำดับชั้นจึง
เป็นสิ่งที่ยอมรับกันได้ยากในสังคมประชาธิปไตย

เหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ ข้อจำกัด
ของมนุษย์ ไม่มีคนใดที่สามารถรับรู้และรอบ
รู้ลึกซึ้งในความรู้ ความคิดทั้งหมดของมนุษย์
ได้

การยอมรับว่าศิลปศาสตร์และมนุษย-
ศาสตร์ คือ วิชาฟิสิกส์ขั้นสูงจึงเป็นสิ่งที่เป็น
ไปได้ยาก

ความจริงเราไม่ต้องรู้ละเอียดจนถึง
กับว่า การพูดหรือการยิ้มของเราจะต้องใช้
กลไกและเคมีในสมองและกล้ามเนื้อของเรา
ในลักษณะอย่างไร หรือไม่บรรทัดประกอบ
ด้วยธาตุอะไรบ้าง เพียงแต่เรามีความเข้าใจว่า
มันประกอบด้วยธาตุต่าง ๆ ซึ่งรวมตัวกันเป็น
โมเลกุลแล้วเราสามารถใช้อย่างไรก็ได้
มีประสิทธิภาพที่น่าจะพอแล้ว แม้แต่ความรู้
ความชำนาญในสาขาวิชาการของเรา ก็ไม่จำ
เป็นจะต้องจดจำรายละเอียดมากมาย เพียงแต่
เรารู้หลักทฤษฎี ก็สามารถประยุกต์ได้และ
สามารถค้นคว้าหาแหล่งข้อมูลมาประกอบได้
ที่น่าจะเพียงพอแล้ว

ถ้านักศึกษาเข้าใจและสนุกกับหลักการของทฤษฎีวิวัฒนาการ นักศึกษาก็สามารถสังเกตธรรมชาติรอบตัวด้วยตนเองและเกิดความรู้ที่ลึกซึ้งกว้างขวางยิ่ง ๆ ขึ้นไปเกี่ยวกับกฎของธรรมชาติ

ตรงจุดนี้ มิใช่การเสนอแนวคิดที่ว่า "จะต้องสอนนักศึกษาให้เรียนเป็น" สมอมนุษย์กระหายที่จะได้เนื้อหามากกว่าที่จะได้วิธีการ แต่เนื้อหานั้นจะต้องประยุกต์ใช้ได้ทั่วไป (generalizations) วิชาแกนของเราจึงควรเกี่ยวข้องกับเหตุผลของความเป็นไปในโลกมากกว่าวิธีการค้นหาเหตุผล (the why of the world, not the how research)

หรือพูดอีกนัยหนึ่ง สอนข้อสรุปก่อนวิธีการไม่ใช่วิธีการก่อนข้อสรุป

การค้นพบของนักวิทยาศาสตร์ตลอดเวลา ๔๐๐ ปีที่ผ่านมา ก็มักจะเริ่มต้นด้วยข้อสรุป หรือผลที่ควรที่จะเกิดขึ้นแล้วสวย้อนกลับไปหาเหตุหรือวิธีการ เช่น การประดิษฐ์รถยนต์หรือโทรศัพท์ ก็จะต้องจินตนาการ มองเห็นยานพาหนะที่จะนำมนุษย์ไปหรือเครื่องมือที่จะทำให้เราพูดติดต่อกันได้ในระยะทางไกลเสียก่อน แล้วจึงค้นหาว่าทำอย่างไร จึงจะเกิดยานพาหนะหรือเครื่องมืออย่างนั้นได้

ความรู้ในหลักการวิทยาศาสตร์นั้น

ก่อให้เกิดทักษะในการมองโลกและธรรมชาติในสภาพที่เป็นจริง เช่น แทนที่จะมองว่าดวงอาทิตย์ขึ้น ควรจะมองว่าโลกหมุนด้านข้างเข้าหาดวงอาทิตย์ ครูสอนวิทยาศาสตร์ควรต้องเป็นกวี แต่กวีก็ควรจะต้องมีระบบความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ด้วย

ผู้ที่ได้รับการศึกษาในลักษณะนี้จะสามารถซึมซับความหมายที่แท้จริงของโลก ชีวิต และเอกภพได้ แต่ถ้าเขายังเรียนวิชาเฉพาะแคบ ๆ เขาก็จะอยู่ในความคิดแคบ ๆ โลกแคบ ๆ เห็นแก่ตัวและเอาชนะคะคานกันด้วยกำลังอำนาจทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ

นักศึกษาที่เข้าใจชีวิตทัศน์และโลกทัศน์ จะไม่ตกอยู่ในสภาพเช่นนั้น เขาจะไม่สับสนกับชีวิตแบบสมัยใหม่ เขาจะไม่ดึงเครียดกับระบบประสาทและระบบสมองของตนเอง เขาจะเป็นนายของตนเอง เขาจะเป็นนายของคอมพิวเตอร์ เขาจะเป็นนายของงาน และเป็นนายของเงิน แทนที่จะตกเป็นทาสของมัน

แนวคิดที่เสนอมาทั้งหมดนี้ เรียกได้ว่าแบบจำลองปิระมิดเป็นลำดับชั้น (hierarchical pyramid model) ซึ่งควรจะใช้เป็นแนวทางการศึกษาและหลักสูตร สำหรับมหาวิทยาลัยใหม่ มหาวิทยาลัยที่เห็นคุณค่าในความสำคัญของเอกภาพทางวิชาการและเข้า

ใจลำดับชั้นของความสัมพันธ์ต่อ
เนื่องกัน

จากมหาวิทยาลัยในยุคมีด เราอาจจะ
ได้มหาวิทยาลัยในยุคสว่าง มหาวิทยาลัยที่เข้า
ใจมนุษย์และสร้างมนุษย์ที่เข้าใจตนเอง และ

เข้าใจเอกภพ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของเขาเอง

(University that understands human and
creates human that understands himself and
the universe that is his own univer
sity). □□

แปลและเรียบเรียงจาก

เฟรเดริก เทอร์เนอร์. "Design for a New Academy;" **Dialogue**. 3; 1987.